YAZILI BASINDA KENTSEL DÖNÜŞÜM: YÜKSEK TİRAJLI GAZETELER ÜZERİNE BİR İNCELEME

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 33, Sayı 2, 2015, s. 47-64

Aysu KES ERKUL
Yrd.Doç.Dr., Hacettepe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
aysukes@hacettepe.edu.tr

Bu çalışma,13. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi'nde sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

Öz: Türkiye'de kentlerin en önemli sorunlarından birisi gecekondulaşma ve plansız yapı stokudur. Bu sorun yalnızca kentlerin plansız gelişmesiyle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda afet riskleri nedeniyle can ve mal güvenliğini de tehdit etmektedir. Bu nedenle Hükümet 2011 yılında yaşanan Van depreminden sonra 31 Mayıs 2012 tarihinde '6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi' yasasını çıkartmıştır. Bu yasa daha önceki kentsel dönüşüm uygulamalarından daha geniş kapsamlı bir dönüşüm sürecini başlatmıştır. Kamuoyunun bu süreç hakkında ne derece bilgi sahibi olduğu, konuyu nasıl algıladığı ve destekleyip desteklemediği ise önemli bir konudur. Bu bağlamda medyanın kamuoyu üzerindeki etkisi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle bu makale yazılı basında kentsel dönüşümle ilgili haberlerin 'çerçeveleme kavramı' bağlamında incelenmesini içermektedir. Bir yıllık süreçte yüksek tirajlı gazetelerde çıkan haberler incelendiğinde medyanın konuyu sınırlı biçimde ele aldığı ve yasanın muhataplarını ilgilendiren sosyal ve ekonomik yönlerini yeterince yansıtmadığı anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Kentsel dönüşüm, afet riski altındaki alanların dönüşümü, medya etkisi, çerçeveleme kavramı.*

URBAN TRANSFORMATION IN PRINT MEDIA: AN ANALYSIS ON NEWSPAPERS WITH HIGH CIRCULATION

Hacettepe University Journal of Economics and Administrative Sciences
Vol 33, Issue 2, 2015,
p. 47-64

Aysu KES ERKUL
Assist.Prof.Dr., Hacettepe University,
Department of Political Science
and Public Administration
aysukes@hacettepe.edu.tr

Abstract: One of the most significant problems of urban areas in Turkey is squatter housing and haphazard building stock. This problem is not only about unplanned growth, but it also threatens the safety of people and property because of the disaster risks. Therefore, the government enacted Transformation of Areas under Disaster Risk Act No: 6306 in May 31, 2012 after the earthquake in Van in 2011. The law initiated a more comprehensive urban transformation process than previous urban transformation implementations. The level of information among the people, the way it is perceived and weather it is supported by the general public are also important issues. In this context, the effect of media on public opinion is very important. Therefore, this paper includes the analysis of urban transformation news in terms of 'framing theory'. When the news published in newspapers with high circulation within e period of one year were analyzed, it is understood that the media handle the issue in a limited way and fails to reflect the social and economic aspects of the issue that are concerning the addressees of the law.

Keywords: *Urban transformation, transformation of the areas under disaster risk, media effect, framing theory.*

GİRİŞ

23 Ekim 2011 tarihinde Van'da meydana gelen deprem, gerek ortaya çıkan yıkım gerekse yaşanan can kayıpları ile Türkiye'nin konut sorununu yeniden gündeme getirmiştir. Bu olayla birlikte kaçak ve plansız yapılaşmanın yanı sıra hali hazırda depreme dayanıklı olmayan konutların özellikle büyük kentlerde yarattığı sorunlar ve taşıdığı riskler yeniden tartışılmaya başlanmıştır. Bu durum karşısında Hükümet hızlı bir biçimde '6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi' ne yönelik bir yasa tasarısı hazırlamıştır ve 2 Şubat 2012 tarihinde tasarı meclise gelmiştir. Tasarı 31 Mayıs 2012 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.[1] 15 Aralık 2012 tarihinde ise uygulama yönetmeliği resmi gazetede yayınlanmıştır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın verilerine göre Nisan 2013 itibari ile Türkiye genelinde söz konusu afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi yasası kapsamında yıkılan bina sayısı (konut ve işyeri olarak) 46.915'dir ve bu sayının 2013 yılı sonunda 200000'i bulması hedeflenmektedir. Temel amacı afet riski altında olan alanlardaki elverişiz yapıların yenilenmesi olarak belirtilen yasa kapsamda 360 kuruluşa riskli bina tespiti için lisans verilmiştir.[2] Ayrıca afet riski altında olduğundan yıkım kararı alınan konutlarda yaşayanlara Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından belirli koşullar altında kira ve faiz desteği sağlanması öngörülmektedir.

Bu yasanın içerdiği hükümler ve uygulama biçimleri halen kamuoyunu meşgul eden konular arasında yer almaktadır. 6306 sayılı yasanın yürürlüğe girmesinden bu yana yasanın içeriğine dair çeşitli platformlarda tartışmalar sürmektedir. Bir taraftan bu yasa kapsamında başlatılan kentsel dönüşüm projeleri incelenirken diğer yandan yasayla ilgili hukuki tartışmalar devam etmektedir.[3] Bu nedenle medyanın konuyu ele alış biçimi kamuoyunun bilgilendirilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Gerek vatandaşların yasanın uygulanışı ile ilgili süreçleri öğrenmeleri, gerekse yasanın içeriği, ön gördükleri ve uygulamanın olası sonuçları bakımından kamuoyunda sağlıklı ve şeffaf bir tartışma ortamı sağlanabilmesi için kitle iletişim araçlarının ne denli önemli bir rol oynadığı tartışma götürmez bir gerçektir. Bu noktada özellikle başta gazeteler olmak üzere yazılı basında yer bulan haber ve yorumlar önemli etkiye sahiptir.

Holliman'ın (2004: 108) da belirttiği gibi kitle iletişimi toplumu hayatın her alanında bilgilendirmede temel rol oynamaktadır. Böylesine kapsamlı bir yasanın toplumun geneli tarafından algılanış biçimi neredeyse doğrudan medya tarafından şekillendirilmektedir. Bu nedenlerle, bu araştırma kamuoyunda genellikle 'kentsel dönüşüm yasası' olarak ifade edilen 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi yasasının medya tarafından nasıl ele alındığını ve okuyuculara nasıl aktarıldığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın temel amacı yasanın içerik ve kapsam bakımından incelenmesinden çok yasanın yürürlüğe girmesi ve özellikle inşaat sektöründeki büyüme ile yoğunlaşan kentsel dönüşüm gündeminin yazılı basındaki yansımaları bakımından incelenmesidir.

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu araştırmanın kuramsal çerçevesi iki boyutludur. Her ne kadar araştırmanın temel amacı 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi yasasının içerik ve uygulama bakımından incelenmesi olmasa da Türkiye'de 'Kentsel Dönüşüm' kavramının kullanım biçimi kamu oyunun söz konusu yasa ve benzerleri hakkındaki görüş ve tutumlarını etkilemektedir. Diğer yandan medyanın, özellikle de yazılı basının kamu oyuna nasıl bir 'Kentsel Dönüşüm' kavramından hareket ederek haber yaptığı da bu bağlamda önem taşımaktadır. Dolayısıyla medyanın konuyu çerçeveleme sürecini de kavramsal bir çerçeveye oturtmak gerekmektedir.

1.1.Türkiye'de Kentsel Dönüşüm Süreçleri

'Kentsel Dönüşüm' kavramı kentlerin çeşitli etkenlere bağlı olarak uğradıkları değişim süreçlerini kapsayan bir şemsiye kavram olarak düşünülebilir. Kentler, birer dinamik yapı olarak her dönemde sosyal, ekonomik ve siyasi süreçlerle karşılıklı etkileşim halinde olmuşlardır. Öte yandan, kentsel dönüşüm şemsiyesi altında genellenen süreçler esasında iki farklı grupta ele alınmalıdır. Kentsel dönüşüm dinamik özellikteki kent mekanının türlü etkenlerle etkileşimi dolayısıyla ortaya çıkmakla birlikte bu dönüşümlerin önemli bir bölümü müdahaleler yoluyla gerçekleşmektedir. Bu müdahaleler ve sonucunda kentsel mekanda ve kentsel yaşamda ortaya çıkan yenilikler

ve olgular çeşitli kavramlarla adlandırılmış ve açıklanmıştır. Bu kavramlardan bazıları seçkinleştirme, koruma, yenileme, yeniden yapılandırma ve yeniden canlandırma olarak sıralanabilir (Uzun, 2006a: 341). Kentsel mekanda yaşanan dönüşümlerin birbiri ile ilintili hatta çakışıyor olması bu kavramların da net bir biçimde birbirinden ayrılamamasına neden olmaktadır. Bu nedenle kentsel dönüşüm kavramı, özellikle kamuoyunda ve siyaset alanında kent mekanında gözlenen fiziki ve sosyal değişimleri karşılamak için sıkça kullanılmaktadır. Öte yandan Türkiye'nin kentleşme tarihçesinde kentsel dönüşüm kavramı kent yaşamında önemli yer tutmaktadır. Özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük kentler başta olmak üzere birçok kentte 1950'lerden itibaren yaşanan gecekondulaşma ve plansız gelişme sorunlarının çözümlenmesi amacıyla gerçekleştirilen yenilemeye yönelik müdahaleler kentsel dönüşüm adı altında gerçekleştirilmektedir ve özellikle 1980'lerden bu yana yerel yönetimlerin uygulamaları arasında önemli yer tutmaktadır (Uzun, 2006b: 49). Son yıllarda bu müdahalelere tarihi kent alanlarının korunması da önemli ölçüde eklenmişse de halen ülkemizde gecekondu ve çöküntü alanlarının yenilenmesi kentsel dönüşüm uygulamalarının başlıca hedefi olmaya devam etmektedir. Girişte de belirtildiği gibi güncel kentsel dönüşüm tartışmaları 2011 yılında Van'da meydana gelen deprem sonrasında gündemin ilk sıralarına yerleşen ve yeni bir yasal düzenlemeye yol açan gelişmelerle ilişkili olarak devam etmektedir. Bu süreçte 'Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi' yasası 31 Mayıs 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yönetiminde uygulanmaya başlanan bu yeni kentsel dönüşüm yasası ile hem kentsel dönüşüm sürecinin kapsamı genişlemiş hem de Toplu Konut İdaresi (TOKİ)'nin de süreçte oynadığı rol ile birlikte kentsel dönüşüm yerelden çok merkezi yönetim temelli bir süreç haline gelmiştir. 'Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi' yasası ile birlikte kentsel dönüşüm konusu gecekondu ve çöküntü alanlarının yenilenmesini amaçlayan bir uygulama olmaktan çıkmış, sayıları milyonları bulan kent sakinlerini ilgilendiren bir süreç haline gelmiştir. Bu nedenle yeni yasanın doğurduğu sosyal, ekonomik ve mekânsal sonuçlar eskisinden çok daha geniş bir kitleyi ilgilendirmektedir. Bu bağlamda kamuoyunun süreçle ilgili bilgi düzeyi, algısı ve dolayısıyla uygulamalara destek verip vermeyeceği önemli bir konu haline gelmiştir.

1.2. Medya Etkisi

İletişim alanındaki çalışmaların yanı sıra sosyoloji ve siyaset bilimi başta olmak üzere sosyal bilimlerin genelinde medyanın kamuoyu üzerindeki etkileri konusunda çok yönlü çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar genel olarak 'Medya Etkisi' üst başlığında toplanmaktadır ve ortak noktaları medyanın, özellikle de haberlerin toplum gündemini ve gündemdeki olayların algılanışını etkilediği ön kabulünden hareket etmeleridir. Hall'un da belirtiği gibi haberler yalnızca gerçekliği yeniden üretmekle kalmaz, aynı zamanda seçme, sunma, yapılandırma, şekillendirme ve anlamlandırma yoluyla onun tanımlanmasına yardımcı olur (1982: 64; akt. Zamet, Pinto, Villar, 2012: 336). Dahası medyadaki tartışmalar konu hakkında oluşacak kamuoyu görüşünü de şekillendirmede önemli rol oynar (DeVreese, Boomgaarden; 2006: 419, Chong, Druckman, 2007: 109, DeVreese, 2005: 51). Bu bağlamda 'Çerçeveleme kavramı/kuramı' medyanın toplumsal olayların ve politikaların okuyuculara ve izleyicilere aktarılması sürecini anlamak amacıyla sıkça kullanılmaktadır. Her ne kadar konu üzerindeki kuramsal ve yöntemsel tartışmalar devam etmekteyse de 'Çerçeveleme Kuramı' ya da 'Çerçeveleme Etkisi'[4] olarak tanımlanan sürecin kamuoyu görüşünün şekillenmesi üzerindeki etkisi birçok iletişimci ve sosyal bilimci tarafından kabul edilmektedir. Bu bağlamda çerçeveleme kuramına göre bir mesele farklı perspektiflerden ele alınabilir; farklı değerler ve düşünceler bakımından incelenebilir. Böylece çerçeveleme kişilerin o mesele hakkında belirli bir kavramsallaştırma geliştirmesi ya da konu hakkındaki görüşlerini yönlendirmesine karşılık gelir (Chong, Druckman, 2007: 104). Bu bağlamda iletişim sürecinde çerçeveleme yolu ile gündelik gerçekler organize edilerek olaylara anlam kazandırılır ve bu 'çerçeveler' yoluyla siyasi konulara ilişkin belirli tanımlar ve değerlendirmeler yapılır ve desteklenir (Chong, Druckman, 2007: 106, DeVreese, 2005: 51). Bir konunun bazı unsurlarının diğerlerinden daha fazla vurgulanmasıyla bir olay ya da meseleyi anlamak için belirli bir biçim oluşturulmuş olur (DeVreese, 2005: 53). Diğer bir deyişle çerçeveleme en genel anlamı ile gerçekliğin sosyal inşası temelinde tanımlanan ve uygulamaya konulan bir süreçtir. (Scheufele, 1999: 104). Medya tarafından oluşturulan çerçevelerin en kapsamlı tanımlamasını yapan Entman'a göre çerçeveleme gerçekliğin belirli yönlerini

seçmek ve daha dikkat çekici hale getirmektir (1993: 52; aktaran, Scheufele, 1999: 107). Medya, kamuoyunu ilgilendiren olayları ve konuları çerçeveleyerek onlara ait bir gerçeklik inşa etmekte, böylelikle bunların kamuoyu tarafından algılanma biçimlerine etki etmektedirler. Bu algının kamuoyunun konuya dair görüşleri üzerinde etkili olacağı da açıktır. Toplumu ilgilendiren olayların medyada sunumu ve çerçevelenmesi haberin alıcılarının bu olayları nasıl kavrayacaklarını sistematik olarak etkileyebilir (Price *vd*., 1995: 4; akt. Scheufele, 1999: 107).

Dolayısıyla kentsel dönüşüm gibi toplumsal, siyasi ve ekonomik boyutları ile kamuoyunu doğrudan ilgilendiren bir konunun medya tarafından hangi yönleriyle ele aldığı, hangi bilgi ve yaklaşımların vurgulandığı ve daha fazla ön planda tutulduğu büyük önem taşımaktadır. Vatandaşların kentsel dönüşüm sürecine destek verip vermemesi, süreci olumlu ya da olumsuz karşılamaları ve uygulamalar hakkında ne derece bilgi sahibi olacakları büyük ölçüde medyanın konuyu nasıl 'çerçevelediği' ile yakından ilişkilidir. Bu nedenle bu çalışmada kentsel dönüşüm haberlerinin sistematik bir biçimde incelenmesi, genel anlamda kamuoyunun nasıl bir 'kentsel dönüşüm' algısına yönlendirildiğini görmemizi sağlamaktadır.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada, kentsel dönüşüm haberlerinin medya tarafından nasıl çerçevelenerek aktarıldığının incelenmesi amacıyla medya analizlerinde sıkça kullanılan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda içerik analizi görsel ya da basılı dokuman ve metinlerin daha önceden belirlenmiş kategorilere göre kodlanarak nicel hale getirilmesine ve nicel araştırma stratejileri kullanılarak yorumlanmasına dayanan bir yöntemdir (Reason, Garcia, 2007: 307). Medya metinlerinin içerik analizi yöntemi ile analiz edilmesi söylem ve anlatıların geri planda kalması bakımından eleştirilse de büyük veri setleri (600'den fazla metin içerenler) üzerinde yapılan analizlerde 'sistematik' ve 'objektif' olarak değerlendirilme yapılabilmesini sağlayan en uygun yöntem olarak görülmektedir (Reason, Garcia, 2007: 308).

Medyanın kentsel dönüşüm konusunda yaptığı yayınların incelenmesini amaçlayan bu araştırma, yazılı basın organları ile sınırlı tutulmuştur. Bu bağlamda Türkiye'de gazetelerin tiraj bilgilerini düzenli olarak yayınlayan çeşitli kuruluşların internet sayfalarında yayınlanan verilere göre ilk beş sırada yer alan gazetelerin (Tablo 1 'de görüldüğü gibi sırasıyla Zaman, Posta, Hürriyet, Sabah ve Sözcü) Mayıs 2012-Nisan 2013 tarihleri arasında yer verdikleri haberler ve köşe yazıları taranmıştır. Bu zaman aralığı özellikle tasarının meclis gündemine geldiği, yasalaştığı ve devamında uygulamaya dair tartışmanın sürdüğü bir yıllık dönemi kapsadığı için yazılı basının konuya yaklaşımını en açık şekilde gösterecek zaman dilimi olduğu düşünülerek seçilmiştir.

Tablo 1. Türkiye'deki Gazetelerin Belirtilen Zaman Aralığındaki Tiraj Sıralaması

Tiraj Bilgisi Kaynağı	Zaman Aralığı	Tiraj Sıralaması				
		1	2	3	4	5
www.medyatava.com	13.05.2013-19.05.2013	Zaman	Posta	Hürriyet	Sabah	Sözcü
	14.05.2012-20.05.2012	Zaman	Posta	Hürriyet	Sabah	Sözcü

'Kentsel Dönüşüm' anahtar kelimesi ile yapılan tarama sonuçlarına göre bu beş gazetede konuyla ilgili toplam 2113 haber ile 342 köşe yazısı ve röportaj yayınlanmıştır. Bu tarama sonuçları içerik ve kapsam bakımından çözümlenmiştir. Beş ana kategoriye göre kodlanan tarama sonuçları gerek genel eğilim gerekse içerikler bakımından değerlendirilmiştir. Böylelikle yüksek tirajlı gazetelerin konuyu ele alış biçimleri, aktardıkları bilgiler, yer verdikleri görüşler vb. karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Beş gazete hem kendi içerisinde hem de karşılaştırmalı olarak 'kentsel dönüşüm' konusunu haber yapma biçimleri bakımından analiz edilmiştir. Belirtilen zaman aralığında yayınlanmış olan haber, köşe yazısı ve röportajlar kodlanırken kullanılan kategoriler aşağıdaki gibidir:

1: Reklam içerikli haberler, inşaat sektörüne ilişkin haberler ve sektör temsilcilerinin demeçleri

2: Dolaylı bilgi aktaran haberler (kentsel dönüşüm ile ilgili uzman görüşleri, düzenlenen toplantı, panel vb.)

3: Doğrudan bilgi aktaran haberler (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın ve bakanın açıklamaları, rakamlar, uygulamaya dair bilgiler, başlayan ya da ilerleyen projeler vb.)

4: Konuyla doğrudan ilgisi olmayan, kavram karmaşası nedeniyle içinde 'Kentsel Dönüşüm' geçen haberler.

5: Yorumlar, haberi yapanın doğrudan görüş ve yorumları.

Bu beş kategorinin yanı sıra, veri tabanını oluşturan haberler yayınlandıkları tarihlere göre de incelenmiştir. Aylar bazında yapılan kodlama ile haberlerin bir yıllık süreç içerisinde nasıl dağıldığı da analize dahil edilmiştir. Öte yandan özellikle haberi yapanın ya da köşe yazarının konuyu ele alışını yansıtan yorum kategorisi altında kodlanmış haberler kendi içerisinde yeniden kodlanarak incelenmiştir. Bu yeniden kodlama 'olumlu/destekleyici' ve 'olumsuz/ eleştirel' yorumlar olmak üzere iki kategoriye göre yapılmıştır.

3. Bulgular

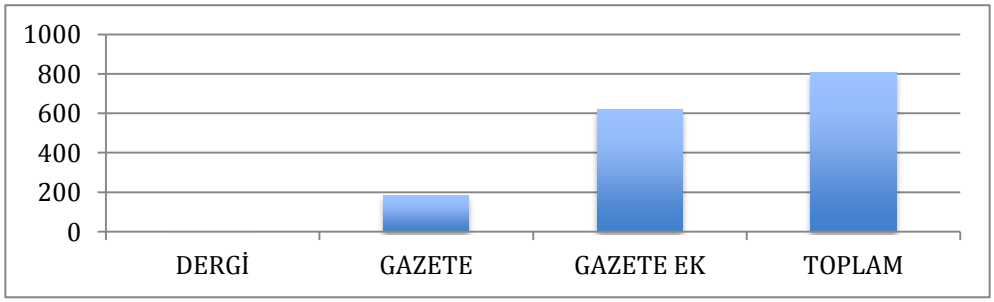
Çalışmanın genel bulgularına göre 'kentsel dönüşüm' anahtar kelimesini içeren en çok haber, köşe yazısı ve röportaj Hürriyet ve Sabah gazetelerinde yayınlanmıştır. Hürriyet gazetesinin tarama sonuçlarında konuyla ilgili 683 haber ve 125 köşe yazısı/röportaj yayınlandığı görülmektedir. Sabah gazetesinde ise bu sayılar sırasıyla 621 ve 134'tür. Buna karşın en yüksek tiraja sahip olan Zaman gazetesinde 'kentsel dönüşüm' anahtar kelimesi ile yapılan tarama sonucunda yalnızca 366 haber ile 20 köşe yazısı ve röportaja rastlanmaktadır. Diğer yandan başta Hürriyet gazetesi olmak üzere gazetelerin kent ve bölge eklerinin (Ankara eki, Eskişehir eki gibi) konuyla ilgili kapsamlı haberlere çokça yer verdikleri görülmektedir. Örnek olarak Şekil 1'de Hürriyet gazetesinde kentsel dönüşümle ilgili haber, köşe yazısı ve röportajların gazete içindeki dağılımı yer almaktadır. Bu bağlamda kentsel dönüşümle ilgili haberlere son yıllarda birçok gazete görmeye alıştığımız emlak eklerinde de sıkça rastlanmaktadır. Kentsel dönüşüm kavramının reklam ve sektör haberleri bağlamında sıkça kullanıldığı göz önüne alındığında ilgili haberlerin eklerde yer alması daha fazla anlam kazanmaktadır. Kentsel dönüşüm bağlamında yapılan röportajlar da gazetelerde

konunun yer alması bakımından önemli bir yer tutmaktadır. Sektör temsilcilerinden belediye başkanlarına kadar birçok kişi ile yapılan röportajlarda kentsel dönüşüm konusunun geniş yer tuttuğu görülmektedir. Bu haberlere gazetelerde ayrılan yerlerin de oldukça geniş olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 2. Kentsel Dönüşüm Haberlerinin Gazetelere Dağılımı

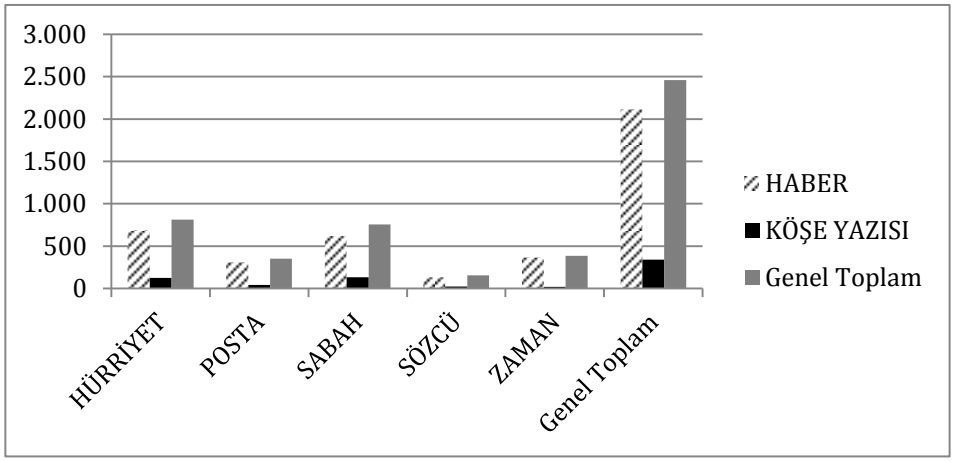
GAZETE	HABER	KÖŞE YAZISI	Genel Toplam
HÜRRİYET	683	125	**808**
POSTA	310	41	**351**
SABAH	621	134	**755**
SÖZCÜ	133	22	**155**
ZAMAN	366	20	**386**
Toplam	**2,113**	**342**	**2,455**

Şekil 1. Kentsel Dönüşüm Haberlerinin Hürriyet Gazetesi İçindeki Dağılımı

Şekil 2'de de görüldüğü gibi tiraj sıralamasında 3. ve 4. Sırada yer alan Hürriyet ve Sabah gazetelerinde 'kentsel dönüşüm' anahtar kelimesiyle daha fazla tarama sonucu çıkmaktadır. Bu iki gazete farklı medya gruplarının öne çıkan yayın organları olmaları nedeniyle konuyu haberlerine taşımaları önem taşımaktadır. Öte yandan Sözcü gazetesinde ilgili haber sayısının sadece 155 olması dikkat çekmektedir. Ayrıca kentsel dönüşümle ilgili haberler ile köşe yazılarının sayıları arasında her gazetede önemli farklılık göze çarpmaktadır. Kentsel dönüşüm içerikli köşe yazılarının oranı tüm haberler içinde yalnızca %13'tür. Bu durum köşe yazarlarının konuya ilgisinin oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir.

Şekil 2. Kentsel Dönüşüm Haberlerinin Gazetelere Dağılımı

Tablo 3. Tüm Kentsel Dönüşüm Haberlerinin İçeriklerine Göre Dağılımı

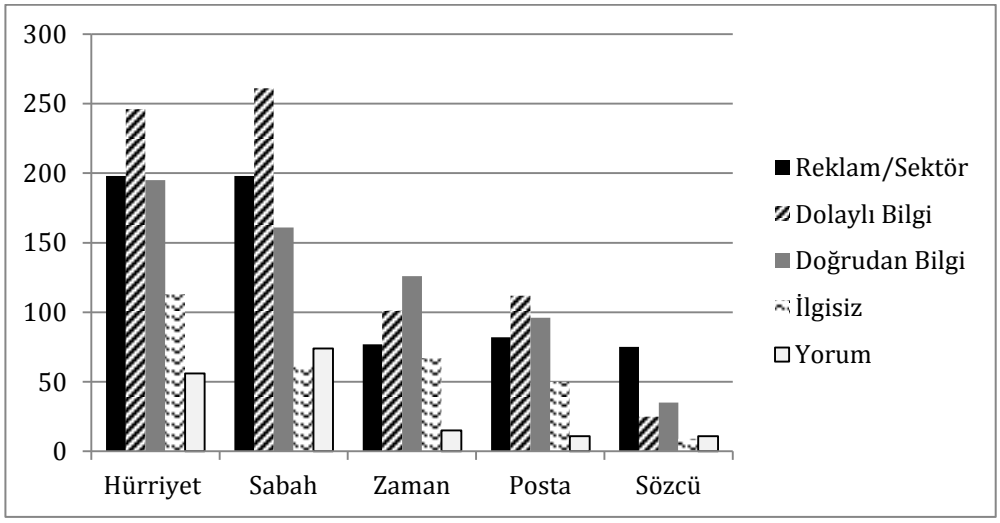
	Haber Sayısı	%
Reklam/Sektör	630	%27
Dolaylı Bilgi	745	%30
Doğrudan Bilgi	613	%25
İlgisiz	300	%12
Yorum	167	%6
TOPLAM	2455	%100

Yukarıda belirtilen kategorilere göre kodlanan tüm haberler birlikte değerlendirildiğinde 2455 haber ve köşe yazısının %30'unun dolaylı bilgiler içeren haberlerden oluşmaktadır ve en yüksek oranı oluşturmaktadır. Doğrudan ve dolaylı bilgiler bir araya toplandığında beş gazetede çıkan haberlerin %55'inin kentsel dönüşümle ilgili bilgiler içerdiği anlaşılmaktadır. En düşük oranı ise %6 ile yorum içeren haberlerin oluşturması düşündürücüdür. Tablo 2'den de anlaşıldığı gibi reklam içerikli ve inşaat sektörüne ilişkin haberler ise tüm haberlerin %27'si ile önemli bir oranı oluşturmaktadır.

Tablo 4. Kentsel Dönüşüm Haberlerinin İçeriklerine Göre Dağılımı (%)

	HÜRRİYET	SABAH	ZAMAN	POSTA	SÖZCÜ
Reklam/Sektör	%24.5	%26.2	%19.9	%23.3	%48.3
Dolaylı Bilgi	%30.4	%34.5	%26.1	%31.9	%16.1
Doğrudan Bilgi	% 24.1	%21.3	%32.6	%27.3	%22.5
İlgisiz	%13.9	% 8	%17.3	%14.2	%5.8
Yorum	%6.9	%9.8	%3.8	%3.1	%7.09

Şekil 3. Kentsel Dönüşüm Haberlerinin İçeriklerine Göre Dağılımı

Tablo 4 ve Şekil 3'de görüldüğü gibi yorum içeren haber ve köşe yazılarına en çok yer veren gazete Sabah gazetesidir. %9.8 oranıyla kentsel dönüşüm konusunda görüş ve yorumlara yer veren Sabah gazetesinde ilgisiz haber sayısının da diğer gazetelerin altında olduğu görülmektedir.

Tüm gazetelerde kayda değer oranlarda (Zaman gazetesinde %17.3 gibi) 'ilgisiz' kategorisinde haber bulunmasının nedeni büyük ölçüde kentsel dönüşümle ilgili kavram kargaşasıdır. Özellikle tarihi kentlerin korunması ve yenilenmesi gibi süreçler kentsel dönüşüm ile özdeşleştirilmektedir. Diğer bir deyişle gazetelerde yasa kapsamındaki kentsel dönüşüm süreçleri ile diğer dönüşüm süreçleri arasında kavramsal bir ayrım

yapılmamaktadır. Son bir yıl içerisinde kentsel alana dair yapılan hemen her türlü proje, çalışma ve planlama 'kentsel dönüşüm' kavramı ile ilişkilendirilmiş ya da açıklanmıştır. Bu durum kimi haberlerde afet riski altındaki alanların dönüşümü ilgisi olmayan haberlerin de 'kentsel dönüşüm' sözcüklerini içermesinden dolayı tarama sonuçlarında yer almasına neden olmuştur. Diğer yandan bu sonuçların da kentsel dönüşüm konusunun yazılı basında ele alınışına dair önemli bir veri olarak görülebileceği düşüncesiyle 'ilgisiz' kategorisindeki bu haberler analizden çıkartılmamıştır.

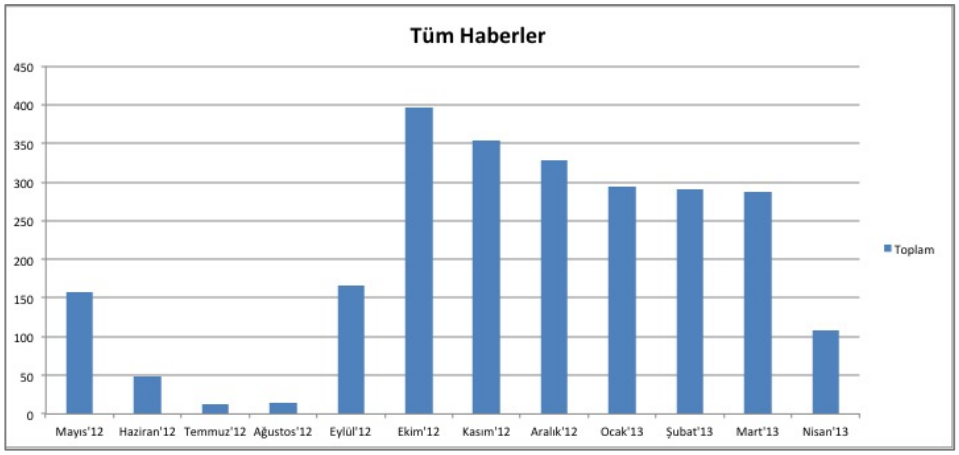
Tablo 5. Yorum Kategorisindeki Haberlerin İçerik Dağılımı

	Olumlu	Olumsuz	Toplam
Hürriyet	10	46	56
Sabah	48	26	74
Zaman	5	10	15
Posta	4	7	11
Sözcü	0	11	11
Toplam	67	100	167
TOPLAM %	**%40**	**%60**	**%100**

Haber içerikleri bakımından yorum kategorisinde yer alan haberler kentsel dönüşüm konusuna yaklaşım bakımından incelenmiştir. Tablo 4'te de görüldüğü gibi beş gazetede yayınlanmış olan yorum özelliği taşıyan haber ve köşe yazılarının %40'ı olumlu, %60'ı ise olumsuz içeriktedir. Olumlu yorumlar içeren haber ve köşe yazılarında genellikle kentsel dönüşümün yarattığı ya da yaratacağı olumlu değişime, sağlayacağı ekonomik canlılığa, gecekonduların ortadan kalkacak olmasına ve estetik bakımdan daha güzel bir çevreye kavuşulacağına değinilmiştir. Buna karşılık olumsuz yorumlar ağırlıklı olarak ortaya çıkacak büyük rant ve bu rantın paylaşımına, yıkılacak konutlarda yaşayanların karşılaşması muhtemel mağduriyetlere, kentsel dönüşüm projelerinin finansmanının nasıl sağlanacağının belirsizliğine ve kent dokusunda (gerek mahalle yapısında gerekse mimari dokuda) meydana gelecek bozulmalara değinilmektedir. Diğer yandan bu bulgulara göre konuyu olumlu yönleriyle ele alan haberlerin yalnızca Sabah gazetesinde ağırlıkta olduğu anlaşılmaktadır. Bu gazetenin aynı zamanda en çok yorum özellikli kentsel dönüşüm haberinin yayınlandığı gazete

olması nedeniyle konunun olumlu bir süreç olarak çerçevelenmiş olması ayrıca önem taşımaktadır. Diğer yandan diğer dört gazetede kentsel dönüşüme ilişkin olumsuz yorumlara daha ağırlıklı olarak yer verilmiş olması da yüksek tirajlı gazeteler arasında konunun ele alınışı ve çerçevelenişi bakımından önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Şekil 4. Kentsel Dönüşüm Haberlerinin Aylara Göre Dağılımı

Kentsel dönüşüm haberlerinin Mayıs 2012-Nisan 2013 aralığında dağılımını gösteren Şekil 3'de de görüldüğü gibi kentsel dönüşüm haberleri son bahar aylarında önemli artış göstermektedir. Yasanın tartışıldığı ya da siyasetin gündeminde olduğu dönemler ile tam olarak örtüşmeyen bu dağılım, haberlerin yoğunlaştığı dönemlerin farklı bir etkenle ilişkili olabileceğini göstermektedir. Temmuz ve ağustos aylarında gazetelerde oldukça az sayıda yer verilen haberlerin sonbahar ve kış aylarında yoğunlaşması medyanın konuya ilgisinin inşaat sektörünün faaliyetleri ve proje reklamlarının artışıyla ilişkili olduğunu düşündürmektedir.

4. DEĞERLEDİRME VE TARTIŞMA

'Kentsel Dönüşüm' anahtar kelimesi ile Mayıs 2012-Nisan 2013 tarihleri arasında yapılan haber taramasının sonuçları analiz edildiğinde elde edilen sonuçlar

medyanın konuya yaklaşımını ana hatlarıyla ortaya koymaktadır. Dikkat çeken bulguların başında kentsel dönüşüm konusunun kentsel bir süreç olmaktan çok ekonomik bir mesele olarak çerçevelenmesi gelmektedir. Bu durum en başta reklam içerikli haberlerin sıklığı ile kendini göstermektedir. Türkiye'nin başta büyük kentler olmak üzere tüm kentsel alanlarını önemli ölçüde etkileyecek olan yasal düzenleme büyük ölçüde doğrudan inşaat ve gayrimenkul sektörünü ilgilendiren ekonomik bir aktivite olma yönüyle ele alınmıştır. Diğer bir deyişle yasal düzenlemenin uygulanışı ile doğrudan ilişkili olduğu düşünülen başta inşaat olmak üzere çeşitli sektörler kentsel dönüşüm konulu haberlerin içeriğini önemli ölçüde etkilemektedir. Buna ek olarak sektörün çeşitli kollarının ve özellikle de inşaat firmalarının reklam ve proje tanıtımlarının gazetelerde sıkça yer bulmasına yol açmıştır. Burada özellikle vurgulanması gereken nokta inşaat ve ilgili sektörlere ülke ekonomisinde verilen önemdir. Kentsel dönüşüm sürecinin yanı sıra son yıllarda inşaat sektörünün ülke ekonomisinde öne çıkmasının da bu haberlerin sıklığında payı olduğu açıktır.

Bir yıllık dönemdeki gazete haberleri arasında kentsel dönüşüm konusunda yapılan haberlerin ve yayınlanan köşe yazılarının içeriğinde haber yapanın ya da köşe yazarının yorumlarını içerenlerin azlığı da araştırmanın en çarpıcı sonuçlarından biridir. Genel olarak olumlu ya da olumsuz yönde eleştirel gözle yazılmış haberlerin azlığı, konunun ele alınışının kısıtlılığını da ortaya koymaktadır. Muhabirler ve yazarlar, yasayı çoğunlukla teknik uygulama yönleriyle ele alırken yasanın uygulanmasının orta ve uzun vadede yaratacağı muhtemel ekonomik ve sosyal sonuçları büyük ölçüde göz ardı etmişlerdir. Özellikle yaşadığı konutlar nedeniyle yasanın doğrudan muhatabı olan vatandaşlar açısından hangi sonuçlara yol açacağı konusu haber içeriklerinde yeterince yer bulamamıştır.

İlgisiz haberlerin sıklığı da buna bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Kentsel dönüşüm kavramı daha önceki kullanımları ve yeni yasa kapsamındaki kullanımıyla birlikte her tür kentsel müdahaleyi içerecek biçimde 'genel geçer' bir kavram olarak kullanılmaktadır. Tarihi kentlerin korunması, yenileme, restorasyon gibi süreçler de şemsiye kavram olarak 'kentsel dönüşüm' adı altında haber ve yorumlarda yer

almaktadır. Bu durum güncel kentsel dönüşüm tartışmasının medya tarafından doğru biçimde çerçevelenmesini engellemiştir.

Kentsel Dönüşüm süreciyle ilgili önemli tarihlerde gazetelerde çıkan haber sayılarında bir değişiklik olmaması sürecin bir kamu politikası olma boyutuyla yeterince ele alınmadığını göstermektedir. Çerçeveleme sürecinde yukarıda belirtilen etkenlerin ve eğilimlerin ağırlık kazanması tarihlere göre oluşan dağılımın genel itibari ile inşaat sektörünün hareketliliğine paralel olarak gerçekleşmesine neden olmuştur. Kentsel Dönüşüm sürecinin tartışılması bağlamında medyanın yaptığı çerçeveleme konunun büyük ölçüde yalnızca inşaat sektörünü ilgilendiren bir ekonomik yatırım alanı olduğu biçimindedir. Kent sakinleri ve yasanın muhatabı olan afet riski taşıyan konutlarda yaşayan vatandaşların süreç içerisindeki konumu ile ilgili haberler azınlıkta kalmıştır. Dolaylı ya da doğrudan bilgi içeren haberlere bakıldığında da aktarılan bilgilerin genellikle yerel yönetimler ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın açıkladığı bilgiler olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili yapılan toplantılar, düzenlenen paneller vb. faaliyetler ile ilgili haberler de içerik bakımından oldukça yüzeyseldir. Söz gelimi bilgi içeren haberler genellikle yıkım kararları, riskli konut rakamları ve projelerin tanıtımı biçimindedir. Buna karşılık uygulamaya ilişkin vatandaşları bilgilendiren, onların süreçte neyle karşılaşacaklarını açıklayan ve pratiğe yönelik soruları yanıtlayan haber sayısının oldukça düşük olduğu görülmüştür.

SONUÇ

Bu analizler sonucunda yapılan değerlendirmeler Türkiye'de tiraj sıralamasında ilk beş sırada olan gazetelerin kentsel dönüşüm konusunda yaptıkları haberlerin kamuoyundaki tartışmaları tüm yönleri ile yansıtmakta başarılı olmadığını göstermektedir. Yazının giriş bölümünde de belirtildiği gibi analiz edilen gazeteler medyanın gerçekliği yansıtması bağlamında 'Kentsel Dönüşüm' konusunu tüm yönleri ile yansıtamamaktadır. Çerçeveleme süreci bağlamında medya konuyu sınırlı bir biçimde ele almış ve belirli açılardan çerçeveleyerek açıklamıştır. Bu genel tablo bize konuyla ilgili kamuoyu algısı oluşumuna olan etkisi bağlamında medyanın konuyla ilgili gerçekliği yeniden üreterek aktardığını göstermektedir. Bu bağlamda yazılı basın

Türkiye'de 'Kentsel Dönüşüm' konusunda var olan kavram kargaşasını pekiştirmektedir.

NOTLAR

[1] Bkz. http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/05/20120531-1.htm (E.T.: 17.1.2014)

[2] Rakamlar www.kentseldonusum.gov.tr adresinden alınmıştır (E.T.: 17.1.2014).

[3] İlgili tartışmalara örnek olarak bkz. Demirkol, S., Z. Bereket Baş (2013) Kentsel Dönüşümün, 6306 Sayılı Yasa Kapsamında Hak ve Özgürlükler Açısından Ele Alınması - *TBB Dergisi*, 26 (108), 23-70 ve Kılıç, T., S. Hardal (2014) "Kentsel Dönüşümün Sosyal ve Mekânsal Yansımalarına Bir Örnek: Sarıgöl Mahallesi (Gaziosmanpaşa-İstanbul)", *Türk Coğrafya Dergisi*, 62, 1-7.

[4] İngilizce literatürde 'Framing Theory' ve 'Framing Effects' olarak kullanılan bu kavramların Türkçe karşılıkları için bkz. Erol Mutlu, 'İletişim Sözlüğü', Ankara: Ayraç Kitap Evi.

KAYNAKÇA

Chong, D., J.N. Druckman (2007), 'Framing Theory', *Annual Review of Political Science*,10, 103-126.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2013), 'Kentsel Dönüşümle Afetlere Hazır Türkiye', www.kentseldonusum.gov.tr (E.T.: 17.1.2014)

Demirkol, S., Z. Bereket Baş (2013)," Kentsel Dönüşümün, 6306 Sayılı Yasa Kapsamında Hak ve Özgürlükler Açısından Ele Alınması", *TBB Dergisi*, 26(108), 23-70.

DeVreese, C.H. (2005) "News Framing: Theory and Typology", *Information Design Journal Document Design*,13(1), 51-62.

DeVreese, C.H., G. Boomgarden (2006), "Media Effects on Public Opinion about the Enlargement of the European Union", *Journal of Common Market Studies*, 44(2), 419-436.

Holliman, R. (2004), "Media Coverage of Cloning: A Study of Media Content, Production and Reception", *Public Understanding of Science*, 13, 107-130.

Kılıç, T., S. Hardal (2014), "Kentsel Dönüşümün Sosyal ve Mekansal Yansımalarına Bir Örnek: Sarıgöl Mahallesi (Gaziosmanpaşa-İstanbul)", *Türk Coğrafya Dergisi*, 62, 1-7.

Mutlu, E (2008) *İletişim Sözlüğü*, Ankara: Ayraç Yayınları.

Reason, M., B. Garsia (2007) "Approaches to the Newspaper Archive: Content Analysis and Press Coverage of Glasgow's Year of Culture", *Media, Culture, Society*, 29, 304-331.

Scheufele, D.A. (1999), "Framing as a Theory of Media Effects", *Journal of Communication*, Winter, 103- 122.

Uzun, N. (2006a), "Kentsel Dönüşümde Yeni Bir Kavram: Seçkinleştirme", A. Eraydın *(Der.) Değişen Mekan: Mekansal Süreçlere İlişkin Tartışma ve Araştırmalara Toplu Bakış 1923-2003*, Ankara: Dost Kitabevi, 340-360.

Uzun, N. (2006b), "Yeni Yasal Düzenlemeler ve Kentsel Dönüşüme Etkileri", *Planlama Dergisi*, 2006(2), 49-52.

Zamith, R., P. Juliet, M.E. Villar (2012), "Constructing Climate Change in Americas: An Analysis of News Coverage in US and South American Newspapers", *Science Communication*, 35(2), 334-357.